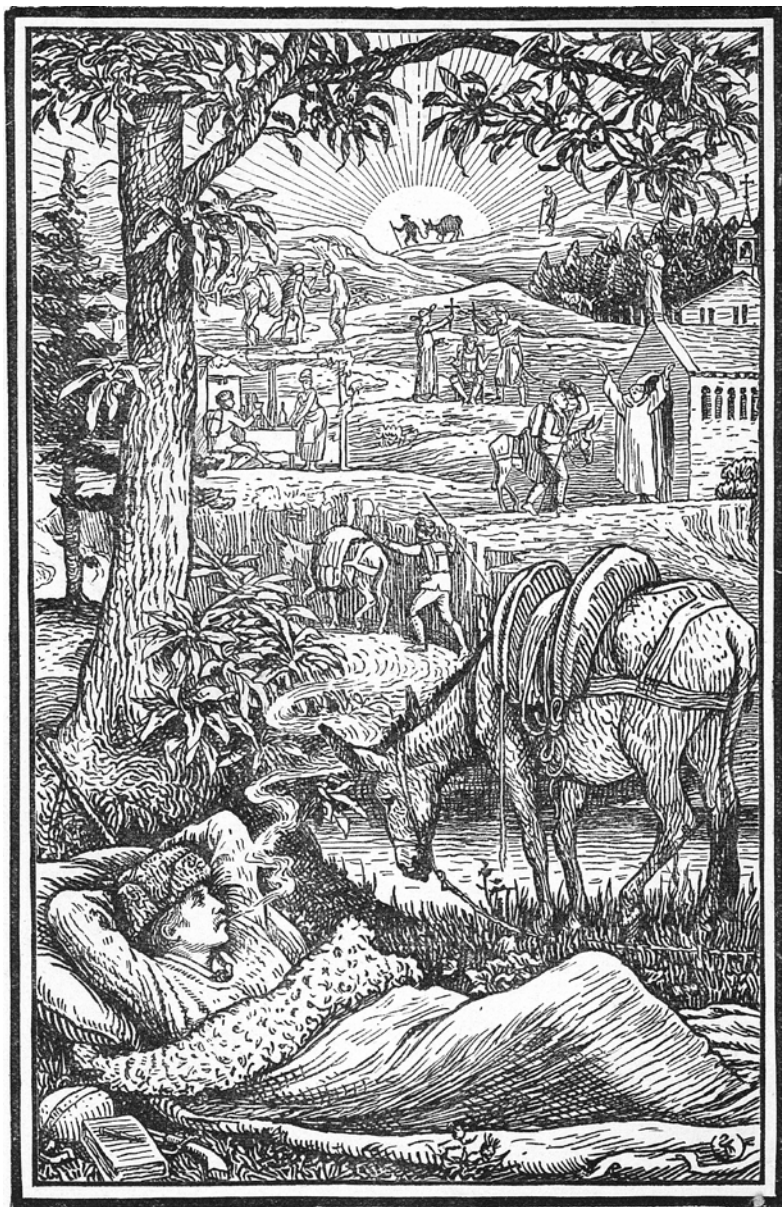

Robert Louis Stevenson

**POPOTOVANJE Z OSLICO
ČEZ SEVENE**

Notranja naslovna ilustracija iz izdaje, ki je izšla leta 1907.
Avtor ilustracije: Walter Crane.

Robert Louis Stevenson

**POPOTOVANJE Z OSLICO
ČEZ SEVENE**

*Prevedla in spremno besedo napisala
Anja Radaljac*

UMco

Ljubljana, 2018

Robert Louis Stevenson
POPOTOVANJE Z OSLICOM ČEZ SEVENE

TRAVELS WITH A DONKEY IN THE CÉVENNES

© za Slovenijo UMco d. d., 2018.
Vse pravice pridržane.

Prevod: Anja Radaljčac
Izdajatelj in založnik: UMco, d. d.
Zbirka 'S terena'

Urednik: Samo Rugelj
Pomočnica urednika: Renate Rugelj
Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba
Spremna beseda: Anja Radaljčac
Oblikovanje ovitka: Žiga Valetič
Postavitev: Aleš Cimprič
Tisk: Primitus d.o.o.
Naklada: 400 izvodov, 1. natis
Ljubljana, 2018

Brez pisnega dovoljenja založbe je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, skupaj s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki, v okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.111-992

STEVENSON, Robert Louis, 1850-1894

Popotovanje z oslicom čez Sevene / Robert Louis Stevenson ;
prevedla in spremno besedo napisala Anja Radaljčac. - 1. natis. -
Ljubljana : UMco, 2018. - (Zbirka S terena)

Prevod dela: Travels with a donkey in the Cévennes

ISBN 978-961-7050-08-0

295436288

Dragi moj SIDNEY COLVIN,

POTOVANJE, ki ga ima popisati ta drobna knjižica, je bilo zame prijetno in srečno. Po nekoliko divjem začetku sem imel vse do konca kar največ sreče. Toda vsi smo popotniki po tem, kar John Bunyan imenuje divjina tega sveta - vsi smo tudi popotniki z osli; in najboljše, kar lahko najdemo na naših popotovanjih, je iskren prijatelj. Kdor jih najde veliko, je srečen popotnik. Res, potujemo prav zato, da bi našli prijatelje. So hkrati konec in nagrada življenja. Zaradi njih smo vredni samih sebe, in ko smo sami, smo le bližje svoji odsotnosti.

Vsaka knjiga je, v nekem intimnem smislu, okrožnica prijateljem tistega, ki jo piše. Le oni

razumejo in v celoti razberejo njen pomen; v njej najdevajo zasebna sporočila, zagotovila ljubezni in izraze hvaležnosti, ki jih pisec natriosi zanje na vsakem vogalu. Javnost ni nič več kot velikodušen zavetnik, ki krije stroške poštnine. A kljub temu je to pismo naslovljeno na vse; staro, ljubeznivo navado imamo, da jih naslavljamo na več kot eno osebo. Na kaj naj bo človek ponosen, če ni ponosen na svoje prijatelje? In tako, moj dragi Sidney Colvin, se ponosno podpisujem z vdano vaš

R. L. S.

V Velayu

VSEBINA

VELAY

Oslica, cula in sedlo	11
Voznik oslov v zelenem	19
Imam ósten	29

ZGORNJI GÉVAUDAN

Tabor v temi	39
Cheylard in Luc	53

NAŠA GOPPA SNEŽNA

Oče Apollinaris	61
Menihi	67
Podnajemniki	77

ZGORNJI GÉVAUDAN

Čez Goulet	87
Noč med borovci	91

DEŽELA KAMISARDOV

Čez Lozere	99
Pont de Montvert	105
V dolini reke Tarn	113
Florac	125
V dolini reke Mimente	129
Srce dežeze	135
Zadnji dan	145
Zbogom, Modestine	151
Potovanje »čez« (<i>Anja Radaljac</i>)	155

V E L A Y

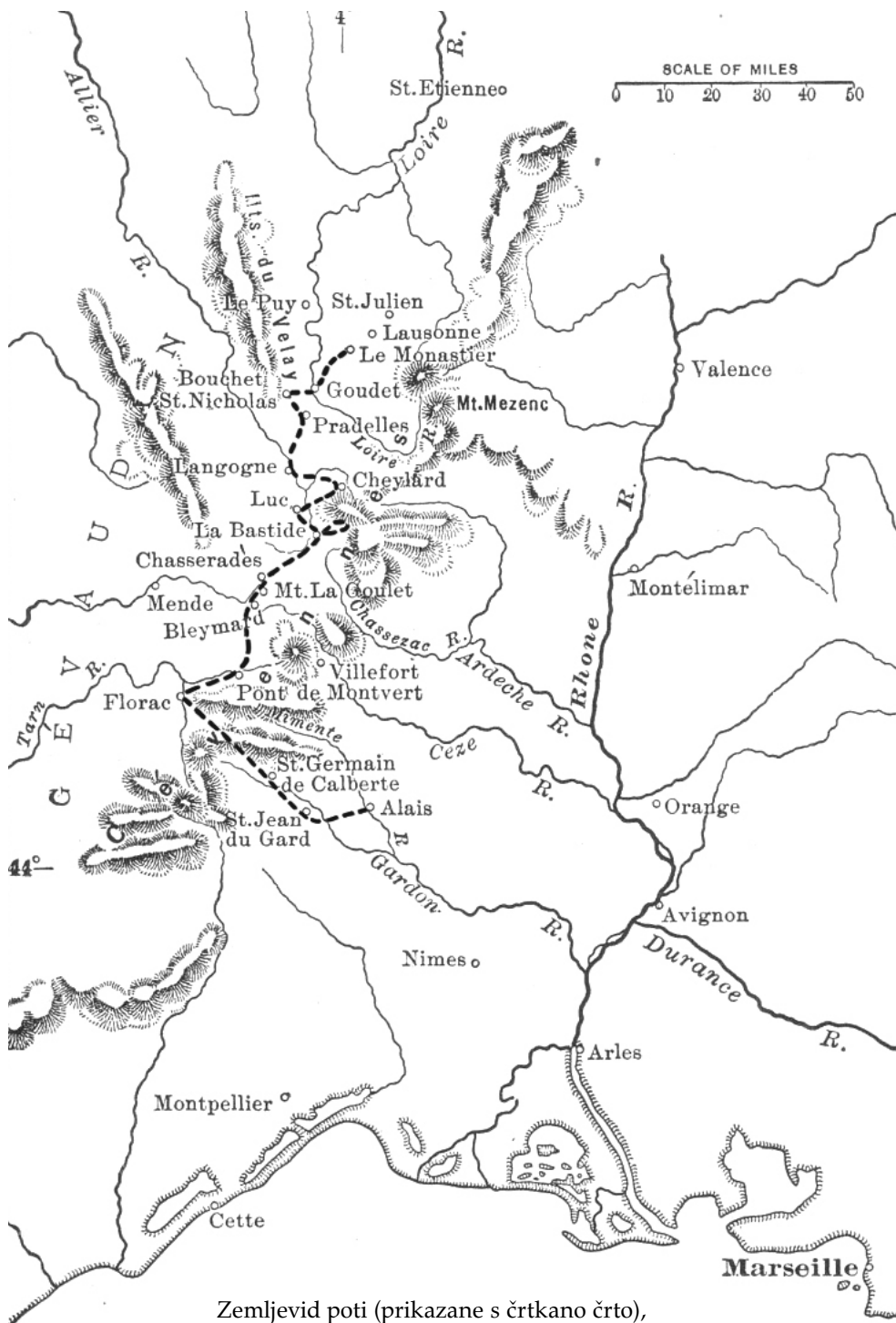
**Številne so mogočne reči, a nič ni
mogočnejše od človeka ... s svojimi
pripravami gospoduje najemnikom polj.**

Sofoklej

Kdo je razvezal vezi divjemu oslu?

Job 39, 5*

* Citirano s spletne strani <http://www.biblija.net/biblija.cgi?set=6&l=sl&pos=1&qall=0&idq=0&idp0=1&idp1=2&idp2=3&idp3=14&idp4=5&idp5=15&idp6=8&m=Job+39,5%968>. (Op. prev.)

Zemljevid poti (prikazane s črtkano črto),
natisnjen v izdaji knjige iz leta 1918 (vir: Wikipedia).

Oslica, cula in sedlo

V MAJHNEM KRAJU, imenovanem Le Monastier,* v prijetni visokogorski dolini, približno petindvajset kilometrov iz Le Puyja,** sem preživel približno mesec krasnih dni. Le Monastier je znan po izdelovanju čipk, pijančevanju, svobodi govora in neprekosljivi politični razklanosti. V tem malem gorskem mestecu je najti pripadnike vseh štirih francoskih strank – legitimistov, orleanistov, imperialistov in republikancev*** – in vsi sovražijo, prezirajo, odkrito kritizirajo in klevetajo drug drugega. Z izjemo poslovnih namenov ali kadar v gostilniškem pretepu razkrinkajo laži drug drugega so se odpovedali celo vljudnostnim pogovorom.

* Danes poimenovan Le Monastier-sur-Gazeille. (Op. prev.)

** Danes poimenovan Le Puy-en-Velay. (Op. prev.)

*** Stranke v francoski tretji republiki. (Op. prev.)

To je preprosto gorska Poljska. Sredi tega Babilona sem postal nekakšna povezovalna točka; vsi so se na vso moč trudili, da bi bili prijazni in ustrezljivi do tujca. To ni bilo zgolj zaradi naravne gostoljubnosti gorskih ljudi ali zaradi presenečenja, ki sem jim ga zbujal kot človek, ki po svoji svobodni volji živi v Le Monastieru, četudi bi lahko živel tudi kjerkoli drugje v tem širnem svetu; v veliki meri je izhajala iz potovanja proti jugu, skozi Sevene, ki sem ga načrtoval. V tem okolju do tedaj še niso slišali za popotnika moje sorte. Name so gledali s prezirom, ki bi pritikal človeku, ki bi načrtoval potovanje na luno, obenem pa z nekakšnim spoštljivim zanimanjem, ki bi ga bil deležen kdo, ki bi se odpravljal proti neusmiljenemu zemeljskemu polu. Vsi so mi bili pripravljeni pomagati pri pripravah; množica somišljenikov me je podpirala v kritičnih trenutkih sklepanja kupčij; še koraka nisem napravil, pa so mi že nazdravljali s kozarci in me gostili z večerjo ali zajtrkom.

Ko sem bil pripravljen, da se odpravim naprej, je bil že oktober in na visokih nadmorskih višinah, po katerih je tekla moja pot, se nisem mogel veseliti nikakršnega *indijanskega poletja*. Bil sem odločen, da bom, četudi morda ne bom taboril na prostem, opremo za taborjenje vendarle nosil s seboj, kajti nič bolj ne vznemirja notranjega miru kot nuja, da še pred mrakom dosežeš zavetje, posebno glede na to, da si popotniki, ki po svoji poti pešačijo, ne morejo vselej obetati gostoljubnosti vaških gostišč. Šotor, še zlasti za popotnika, ki potuje sam, je težavno postaviti in prav tako težavno podreti, obenem pa tudi med samim pohodom izstopa iz ostale prtljage. Spalna vreča, po drugi strani, je vselej pripravljena – samo spraviti se moraš vanjo; služi dvojnemu namenu – ponoči je postelja, čez

dan popotna torba, za nameček pa tudi ne razglša namena, da boš prenočil zunaj, prav vsakemu radovednemu mimoidočemu. To je velika prednost. Če taborjenje ni skrito, je to le težavno počivališče; nekako postaneš oseba javnega značaja – veseljaški podeželani po zgodnji večerji obiščejo tvojo spalnico; obenem pa moraš spati z odprtim očesom in biti pokonci še pred zoro. Odločil sem se za spalno vrečo in po večkratnih obiskih v Le Puyju in po porciji razkošja zame ter za moje svetovalce je bila spalna vreča oblikovana, izdelana in zmagovalno prinesena domov.

Ta otročiček mojega izuma je meril skorajda dva kvadratna metra, če odštejemo dva trikotna zavihka, ki sta čez noč služila kot blazina, čez dan pa kot vrh in dno »žaklja«. Imenoval sem jo žakelj, vendar nikoli ni bila žakelj kako drugače kot po tem vljudnostnem nazivu: le nekam dolg zvitek ali klobasa, po zunanji strani izdelana iz nepremočljivega blaga za prekrivanje vozov in z modrim ovčjim krznom znotraj. Kot ročna prtljaga je bila priročna, kot postelja pa topla in suha. Za enega je bilo v njej tudi pravo razkošje prostora za obračanje, in v sili bi v njej lahko prenočili tudi dve osebi. Vanjo sem se lahko zakopal vse do vratu, glavo pa sem zaupal krzneni kapi z zavih, ki sem si jih lahko potegnil čez ušesa, ter traku, ki je tekel pod mojim nosom kot neke vrste respirator; načrtoval sem, da si bom v primeru močnejšega dežja postavil majhen šotor iz svojega nepremočljivega plašča, treh kamnov in upognjene veje.

Gotovo ni težko razumeti, da tega ogromnega zavoja jaz sam, ki sem samo človek, nisem mogel nositi na svojih ramenih. Ostalo mi je, da si poiščem žival, ki bo lahko

nosila to breme. Konj, recimo, je med živalmi kot prava fina dama – muhast, plah, pri hrani občutljiv, rahlega zdravja; preveč vreden in preveč nemiren je, da bi ga lahko pustil samega, tako da si na svojo žival priklenjen, kot so skupaj priklenjeni suženjski veslači na galejah; na nevarnih poteh mu srce pade v hlače; na kratko: je negotov in naporen za-veznik in le še potroji popotnikove težave. Kar sem iskal, je bila neka poceni, majhna, trdoživa žival z ravnodušnim in mirnim značajem; vse moje zahteve so kazale na to, da bi bil najboljša izbira osel.

V Le Monastieru je bival star mož, za katerega se je govorilo, da je izrazito intelektualno šibek, in so ga poulični fantje precej preganjali. Znan je bil kot oče Adam. Imel je voz, ki ga je vlekla majhna oslica, ne kaj dosti večja od psa, mišje barve, s prijaznim pogledom in odločno čeljustjo. Na njej je bilo nekaj finega in plemenitega, nekakšna kvekerska eleganca te falotke, ki mi je bila takoj všeč. Prvi pogovor sva opravila na monastierski tržnici. Da bi dokazal, kako mirnega značaja je, je na njen hrbet posadil več otrok, drugega za drugim, da bi jo jezdili, a so vsi z glavo naprej poleteli v zrak, vse dokler se ni v njihovih otroških prsih prebudila želja po varnosti, in eksperiment se je prekinil zaradi pomanjkanja poskusnih oseb. Podpiralo me je že predstavništvo mojih prijateljev, a kakor da to ne bi bilo dovolj, so se okoli nas zbrali tudi vsi drugi kupci in prodajalci ter mi pomagali pri sklepanju kupčije. Tako smo bili oslica, jaz in oče Adam kake pol ure v središču direndaja. Naposled je oslica prešla k meni v službo za petinšestdeset frankov in kozarec brendija. Vreča me je že stala osemdeset frankov in dva kozarca piva, tako da je bila Modestine, kakor sem jo nemudoma krstil, tako ali drugače cenejši

artikel. Tako je tudi moralo biti; bila je namreč le dodatek k moji vzmetnici ali pa avtomatsko posteljno ogrodje na štirih kolescih.

Zadnji pogovor z očetom Adamom sem opravil v biljardnici ob zori, uri duhov, ko sem mu zagotovil brendi. Zatrdil je, da ga je ločitev od oslice močno presunila, in pojasnil, da je zanjo pogosto kupoval beli kruh, medtem ko se je sam zadovoljil s črnim, a kar najbolj zanesljivi viri so trdili, da je bilo to le njegovo sanjarjenje; v vasi je slovel po tem, da je oslico prav grobo zlorabljal. Kljub temu je gotovo, da je pretil vsaj eno solzo, ki mu je stekla po licu in za seboj pustila čisto sled.

Po nasvetu zavajajočega lokalnega sedlarja je bilo zame izdelano usnjeno sedlo z obročki, da sem nanj lahko privezal svoj sveženj; tako sem premišljeno dopolnil svojo opremo in si pripravil toaletne potrebščine. Kar zadeva orožje in orodje sem vzel revolver, majhno špiritno svetilko in kozico, lanterno ter nekaj svečk po pol penija, žepni nož in veliko usnjeno čutaro. Glavni tovor sta sestavljali dve popolni garnituri toplih oblačil (poleg mojih popotnih oblek iz podeželskega žameta, pilotskega jopiča in kratkega pletenega suknjiča), nekaj knjig in moja železniška odeja, ki je bila prav tako v obliki vreče ter je lahko ponudila dodatno zaščito v mrzlih nočeh. Trajnejšo zalogo živil sem si sestavil iz čokoladnih kolačev in pločevink z bolonjsko salamo. Vse to, razen reči, ki sem jih nosil na sebi, se je dalo z lahkoto shraniti v vrečo iz ovčje kože; k sreči sem, bolj ker je bilo to priročno, kot pa ker bi mislil, da ga bom morda želel imeti pri sebi na svojem potovanju, vanjo vrgel še svoj prazni nahrbtnik. Za začetek poti sem seboj vzel stegno hladne ovčetine,

steklenico beaujolaisa,* prazno steklenico za prenašanje mleka, stepalnik za jajca in precejšnjo količino črnega in belega kruha zase in za oslico, tako kot oče Adam, le da sem sam namenil belega zase in črnega zanjo.

Prebivalci La Monastiera vseh mogočih političnih prepričanj so se strinjali, ko so mi grozili z nešteti absurdnimi nesrečami in nenadno smrtjo v številnih presenetljivih oblikah. Vsak dan so me z vso resnostjo opozarjali na mraz, volkove, roparje, predvsem pa na razne nočne šaljivce. In vendar so pri vseh teh svojih svarilih resnično, zelo očitno nevarnost spregledovali. Kot kristjan sem po poti najbolj trpel zaradi svoje cule. Preden vam povem o svojih nezgodah, naj v nekaj besedah povzamem lekcijo, ki sem se je naučil iz svojih izkušenj. Če je nahrbtnik na koncih dobro pripasan in s celo dolžino – in ne preložen čez polovico, pa če vam gre za življenje – obešen čez sedlo, potem je popotnik varen. Sedlo se gotovo ne bo prilegalo, to so pač nujne nepopolnosti naših prehodnih življenj; prav gotovo se bo prevračalo in težilo k temu, da se preobrne, toda kamenje leži ob vsaki cesti in človek se kaj hitro nauči umetnosti popravljanja težnje k drsenju v eno ali drugo smer z dobro prilagojenim kamnom.

Na dan odhoda sem bil pokonci malo po peti uri; do šestih sem že začel nalagati oslico, deset minut za tem pa so se moji upi že sesuli v prah. Sedlo še za pol sekunde ni ostalo na Modestininem hrbtu. Vrnil sem se k obrtniku, ki ga je izdelal in izmenjal z njim nekaj tako krepkih, da je bila ulica zunaj nemudoma od stene do stene prekrita z opravljavci, ki so opazovali dogajanje in prisluškovali.

* Francosko rdeče vino iz regije Beaujolais. (Op. prev.)

Sedlo je živahno prehajalo iz rok v roke; točnejši opis bi morda bil ta, da sva sedlo metala drug drugemu v glavo, obenem pa sva bila ves čas precej razgreta in neprijazna ter se precej svobodno izražala.

Imel sem precej navadno sedlo za osle – tu okoli ga imenujejo *barde* –, ki sem ga namestil na Modestine in jo še enkrat naložil s svojimi rečmi. Dvojna vreča, moj pilotski jopič (kajti bilo je toplo in nameril sem se hoditi v telovniku), velik kos črnega kruha in odprta košara, v kateri so bili beli kruh, ovčatina in steklenice, so bili vsi povezani skupaj v izjemno zapletenem sistemu vozlov, in na ta rezultat sem zrl s prav bedastim zadovoljstvom. Ob pogledu na pošastni, večnadstropni tovor, ki je bil ves nagrmeden nad rameni oslice brez česarkoli, kar bi mu dajalo ravnotežje, in nameščen na povsem novo sedlo, ki še ni bilo znošeno, da bi se prilegalo živali, pritrjeno pa s povsem novimi podprsnicami, od katerih je bilo pričakovati, da se bodo po poti še raztegnile in popustile, bi moral celo zelo lahkomišeln popotnik sprevideti, da se pripravlja katastrofa. Zapleteni sistem vozlov pa je bil, spet, delo prevelikega števila pomagačev, da bi bil posebno spretno napravljen. Res je, da so z veliko volje napeli vrvi; kar po trije naenkrat so se postavili ob vsak Modestinin bok in vlekli s stisnjenimi zobmi, toda kasneje sem spoznal, da bi ena preudarjena oseba brez vsakršne sile opravila več kot pol ducata razgretih, zagnanih konjušnikov. A tedaj sem bil le še začetnik; celo po nezgodi s sedlom bi nič ne moglo omajati mojega občutka varnosti, in šel sem naprej skozi vrata konjušnice, kakor gre vol v klavnico.

Voznik oslov v zelenem

MONASTIERŠKI ZVON je ravno odbijal deveto, ko sem le mrazrešil vse te pripravljalne težave in se skozi mesto spustil po pobočju navzdol. Vse dokler sem lahko videl okna, me je skrivno občutje sramu ter strahu pred nekakšnim neumnim porazom zadrževalo, da se nisem mešal z Modestine. Z umirjenimi, drobnimi koraki se je na svojih malih kopitih opotekala za menoj; od časa do časa je stresla z ušesi ali repom; pod svežnjem, ki ga je nosila, je bila videti tako majhna, da me je prav zaskrbelo. Plitvino sva prečkala brez težav – brez dvoma je bila poosebljena krotkost – in ko sva prišla na drugi breg, kjer se je začela cesta vzpenjati skozi borov gozd, sem v desno roko vzel presneto palico in trepetajočega duha udaril oslico. Modestine je za kake tri korake pospešila svojo hojo, nato pa je ponovno zdrsnila v svoj poprejšnji menuét.* Drugi udarec je imel enak učinek, prav tako tretji. Vreden sem naziva Anglež, in proti moji vesti je, da bi roko grobo položil na

* Menuét: star, zmerno hiter francoski ples v tridobnem taktu. Citirano s spletne strani http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=menuet&hs=1. (Op. prev.)

katerokoli žensko. Prenehal sem in si jo ogledal od glave do peta; kolena uboge živali so se tresla in težko je dihala; povsem jasno je bilo, da v hrib ne more iti nič hitreje. Bog ne daj, sem pomislil, da bi okrutno ravnal s tem nedolžnim bitjem; naj le stopa s svojo lastno hitrostjo, jaz pa ji bom potrpežljivo sledil.

Ne obstaja dovolj zlobna beseda, s katero bi lahko opisal to njeno hitrost; to je bilo nekaj mnogo počasnejšega od hoje, kakor je hoja počasnejša od teka; ob tem se mi je dogajalo, da sem moral neverjetno dolgo viseti na eni nogi; po petih minutah mi je njen ritem hoje izčrpal duha in pognal vročino v vse mišice v nogah. In vendar sem se je moral tesno držati in svoj napredek natančno usklajevati z njenim; kajti če sem zaostal ali pa šel nekaj metrov naprej, se je Modestine nemudoma ustavila in se začela razgledovati. Dejstvo, da bi to lahko trajalo vse od tu pa do Alaisa, mi je skorajda zlomilo srce. Obetalo se mi je, da bo prav to potovanje najutrudljivejše izmed vseh, kar si jih je mogoče zamisliti. Skušal sem si prigovarjati, da je lep dan; skušal sem si duha, ki ga je prevzela zla slutnja, razvedriti s tobakom; a vseskozi sem imel pred očmi videnje dolgih, dolgih cest, ki se vzpenjajo in spuščajo, ter dvoje postav, ki se vseskozi neskončno počasi premikata, korak za korakom, meter na minuto, in se – kot začarani v reči v nočnih morah – nikoli ne približata cilju.

Vmes je za nama po poti prišel visok kmet, star približno štirideset let, ki je, ironično, zbujal nadut vtis in nosil zelen podeželski frak. Korak za korakom naju je prehitel in se nato ustavil, da bi opazoval najino pomilovanja vredno napredovanje.

»Je vaša oslica,« je rekel, »zelo stara?«

Odgovoril sem mu, da mislim, da ne.

Potemtakem, je predvideval, sva očitno morala priti od zelo daleč.

Povedal sem mu, da sva pravkar zapustila Monastier.

»Et vous marchez comme ca!«* je zaklical, vrgel glavo vznak in se dolgo ter iz srca smejal. Opazoval sem ga, na pol pripravljen, da bi se počutil razžaljenega, dokler se mu smeh ni polegel. Nato je rekel: »Gotovo nimate nobenega usmiljenja do teh živali,« in iz goščavja utrgal šibo ter jo začel povezovati okoli vprege, da se je iz oslice izvil krik. Falotka je zastrigla z ušesi in se pognala v dobro, polno hitrost, ki se je držala brez pešanja, obenem pa vse dokler je bil kmet z nama, tudi ni pokazala niti najmanjšega znaka, da se muči. Njeno poprejšnje sopenje in tresavica sta bila, žal moram to reči, le komedija, ki jo je priredila zame.

Moj deus ex machina mi je, preden me je zapustil, dal odličen, četudi nehuman nasvet; dal mi je šibo, za katero je trdil, da jo bo oslica bolj močno občutila kot mojo palico; in končno me je naučil tudi pravega povelja oziroma protozidarske besede voznikov oslov: »*Proot!*« Ves čas me je obravnaval s smešno, nejeverno ošabnostjo, s katero se mi je bilo nerodno soočati, in se smejal mojemu vodenju oslice, kakor bi se jaz lahko smejal njegovemu pravopisu ali zelenemu fraku. A v tistem trenutku nisem bil na vrsti za to.

Ponosen sem bil na izročilo, ki sem ga na novo prejel, in mislil sem, da sem se te umetnosti izučil do popolnosti. In zares je bila Modestine preostanek dopoldneva čudovita, in imel sem čas, da sem lahko zadihal in se ozrl okoli sebe.

* »In takole hodita!« (Op. prev.)

Bila je maša; polja gora so se širila v sončavi; in ko sva se spustila navzdol skozi St. Martin de Frugeres, je bila cerkev zapolnjena vse do vrat, ljudje so zunaj klečali na stopnicah in zvok duhovnikove psalmodije se je prebijal na plano iz temačne notranjosti. Nemudoma sem dobil občutek domačnosti, kajti kar zadeva mašo, sem podeželan, kot bi se lahko reklo, in vsi obredi, ki so povezani z mašo, v meni podobno kot škotski naglas, vzbudijo mešane občutke hvaležnosti na eni in prav obratnega na drugi strani. Le popotnik, ki kot oseba z drugega planeta hiti mimo, lahko zares uživa v miru in lepoti velikih asketskih praznovanj. Pogled na počivajočo deželo dobro dene njegovemu duhu. Nekaj boljšega od glasbe se skriva v širni neobičajni tišini, ki ga kot zvok drobne rečice ali toplota sončnih žarkov pripravi k ljubeznivim mislim.

V tem prijetnem razpoloženju sem prišel po hribu navzdol do tamkaj, kjer v zelenem koncu doline stoji Goudet, njemu nasproti, na skalnati strmini pa dvorec Château Beaufort. Med njima se v globokem bazenu, jasen kot kristal, vije potok. Tako zgoraj kot spodaj ga lahko zaslišite, kako se zliva prek kamenja; prijetna mlada rečica, ki se jo zdi prav absurdno imenovati Loara.* Goudet z vseh strani zapirajo gore; z odprtimi predeli Francije ga povezujejo skalnate steze, ki jih v najboljšem primeru lahko uporabljajo osli; moški in ženske pijejo in preklinjajo v svojem zelenem kotičku, pozimi pa s praga svojih domov zrejo navzgor, proti v sneg odetim vrhovom gora, v osami, za katero bi si lahko mislili, da je taka kot pri Homerjevih kiklopih. Toda ni tako; poštar prihaja v Goudet s svojo

* Loara (fr. Loire) je s svojimi 1012 kilometri najdaljša francoska reka. (Op. prev.)

poštarsko torbo, ambiciozna mladina iz Goudeta je le dan hoje oddaljena od železnice v Le Puyju, tu, v gostišču, pa lahko najdete tudi izklesan portret gostiteljevega nečaka, Régisa Sénaca, »profesorja sabljanja in šampiona obeh Amerik«, kar je priznanje, ki si ga je skupaj s petsto dolarji prislužil v Tammany Hallu v New Yorku desetega aprila 1876.

Hitro sem pojedel kosilo in bil že zgodaj ponovno na poti. Toda gorje; med tem ko sva splezala prek neskončno dolgega pobočja hriba na drugo stran, je ukaz »Proot!« očitno izgubil svojo moč. Rjovel sem »proot« kot lev, prepeval sem »proot« kot prikupna golobica, toda Modestine se ni pustila niti omehčati niti ustrahovati. Trmasto se je držala svoje hitrosti; nič, razen udarca je ni premaknilo, pa še to le za nekaj sekund. Trenutek predaha v tem sramotnem garanju in že je korak spet umerjala po svoje. Mislim, da še nikoli nisem slišal za koga v tako slabem položaju. Še pred sončnim zahodom sem moral doseči jezero Bouchet, pri katerem sem nameraval taboriti, in da bi na to sploh lahko upal, sem moral nenehno trpinčiti žival, ki se ni nikoli pritoževala. Ob zvoku mojih lastnih udarcev mi je bilo slabo. V nekem trenutku, ko sem jo pogledal, se mi je zdelo, da je čisto malo podobna ženi mojega prijatelja, ki je bila nekdaj izjemno prijazna do mene, ob čemer me je postalo še bolj groza moje okrutnosti.

Da bi bilo vse skupaj še huje, sva po poti srečala še enega osla, ki se je prosto gibal po cesti, in po naključju je bil ta osel gospod. Z Modestine sta zarezgetala od veselja ob srečanju, jaz pa sem moral par ločiti in pobiti njuno mlado romanco z vnovičnim vročičnim tepežem njenih kopit. Če bi temu oslu v prsih bilo pravo moško srce, bi se me gotovo

polotil z zobmi in kopiti; to je bila neke vrste tolažba zame – bil je preprosto nevreden Modestinine ljubezni, toda ta dogodek me je vseeno potrl, kakor vse drugo, kar me je opominjalo, katerega spola je moja oslica.

Po dolini je bilo peklensko vroče, brez sapice, močno sonce me je žgalo v ramena, obenem pa sem moral tako vztrajno delati s svojo palico, da mi je pót tekel v oči. Vsakih pet minut so tudi cula, košara in pilotski jopič grdo zdrsnili na eno ali drugo stran, in ustaviti sem moral Modestine, ravno ko sem jo pripravil do tega, da je hodila s sprejemljivo hitrostjo približno tri kilometre na uro, nato pa potegniti, poriniti, oprtati in ponovno namestiti tovor. In končno se je v vasi Ussel vsa prtljaga zvrnila dol in se povajala v prahu pod trebuhom oslice. Ona, ki ne bi mogla biti videti bolj zadovoljna, se je nedolžno vzravнала, in zdelo se je, da se smehlja. Spodbujena z njenim zgledom se je od nekod pojavila skupinica moškega, dveh žensk in dveh otrok ter se postavila v polkrog okoli mene.

Hudičeve težave sem imel s tem, da sem reč popravil, in v trenutku, ko mi je končno uspelo, se je vse zvrnilo in padlo dol na drugi strani. Pa me obsojajte, da sem bil razgret! In vendar mi nihče ni ponudil pomoči. Moški mi je sicer res rekel, da bi moral imeti tovor druge oblike. Predlagal sem mu da naj, če mi že nima kaj boljšega povedati, drži jezik za zobmi. In dobrodušni pes se je smeje strinjal z menoj. To je bilo kar najbolj odvratno popravljanje prtljage. Jasno je bilo, da sem se moral sprijazniti s tovorom, ki ga je lahko nosila Modestine, in sam prevzeti druge reči – palico, steklenico, pilotski jopič z zelo polnimi žepi, kilogram kruha in odprto košaro, polno mesa in steklenic. Verjamem, da smem trditi, da nisem povsem brez veličine duha, kajti

nisem se izmaknil temu sramotnemu bremenu. Odvrigel sem ga, bog ve kako mi je to uspelo, tako da ga je bilo vsaj približno mogoče prenašati, nato pa sem Modestine usmerjal naprej. Med potjo skozi vas je skušala, kar je bila res njena stalna navada, vstopiti v vsako hišo ter na vsako dvorišče, in glede na to, kako otovorjen sem bil, brez proste roke, s katero bi si lahko pomagal, preprosto ni besed, s katerimi bi lahko vsaj orisal težave, s katerimi sem se soočal. Duhovnik je s šestimi ali sedmimi drugimi ljudmi pregledoval cerkev, ki so jo ravno popravljali, ter se mi s svojimi pomočniki glasno smejal, ko je videl mojo bedo.

Spomnil sem se, da sem se nekoč tudi sam smejal, ko sem videl kakega dobrega človeka, ki se je z mučil z nadležnim oslom, in ob misli na to me je preplavilo kesanje. To je bilo še v svetlejših dneh, preden se je nadme zgrnila ta nesreča. Bog ve, da se vsaj nikoli več ne bom smejal, sem pomislil. Toda oh, kako kruta je farsa za njene akterje!

Malo iz vasi si je Modestine, kot da bi jo obsedel hudič, izbrala stransko pot, in pod nobenim pogojem je ni hotela opustiti. Vso svojo prtljago sem odvrigel na tla in, kakor me je to že sram priznati, ubogo grešnico dvakrat udaril v obraz. Ko je z zaprtimi očmi dvignila glavo, kot da čaka na še en udarec, je bila videti tako pomilovanja vredna, da sem se skorajda zjokal, a sem vendarle ravnal pametneje in sedel na rob ceste, da bi ob prijetnih učinkih tobaka in požirka brendija premislil svoj položaj. Modestine je medtem s skesano dvoličnim izrazom pohrustala nekaj črnega kruha. Jasno je bilo, da moram žrtvovati bogovom brodolomov. Odvrigel sem prazno steklenico, ki je bila namenjena za prenašanje mleka, stran sem vrgel svoj lastni beli kruh in, odločen, da ne bom storil, kot bi večina, obdržal črni

kruh za Modestine; nazadnje sem odvrigel tudi mrzlo stegno ovčetine in stepalnik za jajca, četudi mi je bil pri srcu. Tako je bilo v košari dovolj prostora za vse, celo vetrovko sem lahko zložil na vrh. Z vrvjo sem si jo obesil čez roko in čeprav me je vrv rezala v ramo in je jopič visel skorajda do tal, sem se mnogo lažjega srca odpravil naprej.

Zdaj sem imel prosto roko, s katero sem lahko mlatil Modestine, in kruto sem jo kaznoval. Če naj bi še pred temo dosegel jezero, je morala vsaj malo zmigati noge. Sonce je že zašlo v meglo, za katero se je zdelo, da jo vrtinči veter, in četudi je bilo na oddaljenih vzhodnih hribovskih in črnih jelševih gozdovih še nekaj pramenov zlate sončave, je bilo na najini poti naprej vse hladno in sivo. Neštete drobne podeželske stranske poti so vodile sem ter tja ob poljih; kar najbolj nesmiseln labirint. Visoko nad seboj sem lahko videl svoj cilj oziroma bolje – vrh, ki je vladal nad njim; toda katerokoli pot sem že ubral, vselej je na koncu zavila od njega in se odkradla nazaj proti dolini ali proti severu ob obrobju hribov. Ob pojemajoči svetlobi, upadanju barv ter goli, negostoljubni, kamniti pokrajini, skozi katero sem potoval, sem zapadel v malodušje. Prisežem, da moja veja ni počivala; vsak spodoben korak, ki ga je naredila Modestine, me je stal vsaj dva odločna udarca. V soseski je bila tišina; edini zvok je prihajal od mojega nepopustljivega tepeža.

Nenadoma, sredi teh mojih naporov, je tovor še enkrat podrsal po prašnih tleh, in kot da bi jih začaral, so se vse vrvi nenadoma razrahljale in moje dragocenosti so posejale cesto. Pakiranje se je moralo začeti od začetka, in glede na to, da sem moral iznajti nov, boljši sistem, sem brez dvoma izgubil pol ure. Do časa, ko sem dosegel divjino ruše in

kamenja, se je še bolj zmračilo. Pot je imela pridih ceste, ki lahko vodi v vse smeri naenkrat, in zapadal sem že v nekaj, kar ni bilo daleč od obupanosti, ko sem zagledal postavi, ki sta čez skalovje korakali proti meni. Hodili sta druga za drugo, kot potepuha, toda hitrost, s katero sta stopali, je bila osupljiva. Spredaj je bil sin; visok, slabo raščen, otožen mož škotskega videza, mati, odeta v svoja praznja oblačila z elegantno izvezenim trakom na čepici in novim klobukom iz filca poveznjenim prek nje, pa mu je sledila, in medtem ko je v kiltu stopala za njim, mrmrala verigo obscenih, blasfemičnih kletev.

Pozdravil sem sina in ga povprašal za smer. Nedoločno je zamahnil proti zahodu in severozahodu, neslišno zamomljal neko pripombo in, ne da bi se vsaj za trenutek upočasnili, korakal naprej naravnost čez mojo pot. Mati mu je sledila, ne da bi vsaj dvignila glavo. Kričal in kričal sem za njima, a sta se še naprej vzpenjala po hribu, nema za moje klice. Nazadnje sem bil prisiljen pustiti Modestine samo in steči za njima ter jima vso pot mahati. Ko sem se jima približal, sta se ustavila, pri čemer je mati še vedno preklinjala, in videl sem lahko, da je na pogled čedna, materinska, spodobna ženska. Sin mi je ponovno odgovoril nedoločno in neslišno ter se spet odpravljaj naprej, toda tokrat sem preprosto prijel mater, ki mi je bila bližje, za ovratnik, se opravičil za grobost, a naznanil, da ju ne morem pustiti naprej, dokler mi ne povesta, kod moram iti. Nihče od njiju ni bil prizadet, bolj kot kaj drugega sta se umirila, in povedala sta mi, da jima moram le slediti, nato pa me je mati vprašala, kaj mislim početi pri jezeru ob tej uri. Po škotskem bontonu sem odgovoril tako, da sem jo povprašal, če mora sama še daleč. S še eno kletvico je odvrnila, da je pred njo

še uro in pol hoda. Nato je par kar brez pozdrava v naraščajočem mraku spet odkorakal po pobočju navzgor.

Vrnil sem se k Modestine, jo hitro porinil naprej in po kratkem, dvajsetminutnem vzponu sem dosegel rob visoke planote. Pogled nazaj na moje potovanje tega dne je bil divji in žalosten obenem. Gora Mézenc in vrhovi za St. Julien* so v ostrem siju izstopali iz bleščanja na vzhodu, vmesno polje hribov pa se je zlilo v en sam širok sloj senc, razen tu in tam posejanih stožčastih pogozdenih vrhov, odetih v črnino, sem ter tja raztresenih, neenakomernih belih zaplat, ki so predstavljale obdelana polja kmetij, ter nekaj tu in tam ležečih lis na mestih, kjer so po soteski vandrane reke Loara, Gazeille in Laussonne.

Kmalu sva bila na glavni cesti, in povsem me je prevzelo presenečenje, ko sem nenadoma na dosegu roke zagledal kar precej veliko vas. Rečeno mi je namreč bilo, da okolice jezera ne naseljuje nihče, razen postrvi. Cesta se je v mraku kadila zaradi otrok, ki so s polj vodili govedo domov. Par žensk, ki sta okobal sedeli na konju in se vračali iz sosednjega kantona, kjer sta bili v cerkvi in na tržnici, je zdrvel mimo mene v topotajočem drncu. Enega od otrok sem vprašal, kje se nahajam. V Le Bouchet-Saint-Nicolas, mi je povedal. Zmedene ceste in varljive kmečke poti so me privedle semkaj, približno kilometer in pol južno od mojega cilja, na napačno pobočje dostojanstvene gore. Ramo sem imel porezano, da me je v njej ostro zbadalo in od nenehnega tepeža me je roka bolela tako, kot boli zobobol. Obupal sem nad jezerom in načrtovanim taborjenjem ter povprašal po gostišču.

* Polno poimenovanje je Saint-Julien-Chapteuil (op. prev.).

Imam ósten

KRČMA v Le Bouchet-Saint-Nicolas je bila med najmanj bahavimi, kar sem jih kdaj obiskal, toda na svojem potovanju sem kasneje naletel še na številne, ki so ji bile podobne. Resnično, bila je prav tipična krčma teh francoskih gorskih predelov. Predstavljajte si dvonadstropno kočo s klopco pred vrati; konjušnica in kuhinja sta bili v istem nadstropju, tako da sva z Modestine slišala drug drugega jesti; pohištvo je bilo kar najpreprostejše, tla iz steptane zemlje, gostišče pa je premoglo le eno samo spalnico za popotnike, ki je bila brez vsakršnega udobja razen postelj. V kuhinji se obenem kuha in obeduje, družina pa ponoči v njej tudi spi. Kdor se želi umiti, morda to opraviti vpričo drugih, pri skupni mizi. Hrane včasih ni ravno na pretek; več kot enkrat sta moj obrok sestavljali nekoliko gumijasta riba in omleta; vina je le malo, brendi je obupnega okusa, in niti obisk debele svinje, ki kruli pod mizo in se ti drgne ob noge, ni povsem izključena spremljava večerje.

Toda ljudje v teh krčmah se v devetih od desetih primerov izkažejo za prijateljske in pozorne. Takoj ko stopiš